

To: [redacted]@gelderland.nl]
Cc: [redacted] Studio Wolverine[info@studiowolverine.com]; [redacted]@wur.nl]; [redacted]
[redacted]@inbo.be]
From: [redacted]
Sent: Wed 12/15/2021 10:59:33 AM
Subject: RE: Gunstige staat van instandhouding voor de Europese wolvenpopulaties
Received: Wed 12/15/2021 10:59:54 AM
[Szewczyk ea 2021- CU CEwolf wlb.00809.pdf](#)

Dag [redacted]

Goed dat je /beleid hier gedegen induikt! Belangrijk thema voor NL, mn vanuit de wens om te komen tot vorm van wolvenbeheer (oa geuit tijdens overleggen LOW bijvoorbeeld). Ik zal je vragen globaal op hoofdlijnen proberen te beantwoorden; in de bijlage het belangrijkste artikel ter achtergrond.

- Vraag: Hoe moet je dat lezen, 1 migrant per generatie. Is dat gezien 1 reproductiefrequentie van 1 per jaar ook 1 migrant per jaar?

Dit is een vuistregel. En van veel factoren afhankelijk (overlappende generaties bij de soort, effectieve populatieomvang / draagt elk individu bij aan genenoverdracht? Etc). Waar het om gaat is dat de genetische verarming in kleine/geïsoleerde populaties wordt gecompenseerd door vers bloed van buiten. Hoe sneller er in een populatie verarming optreedt, hoe meer immigratie nodig is om die erosie te compenseren. En dan is alleen een dier van a naar b niet voldoende, het dier moet ook daadwerkelijk in b zijn genen mengen, dus zich daar voortplanten. Dit zouden we wellicht kunnen uitzoeken middels aanvullend (model) onderzoek.

- Vraag: Zijn er niet al voldoende aanwijzingen dat de CEW aan de oostzijde uitwisselt (over en weer) met de Baltische deelpopulatie?

Dat lijkt inderdaad op kaart zo, maar in het bijgevoegde artikel wordt gedegen onderbouwt dat het niet het geval is. Mede versterkt door verschillen in beheer, landschap, menselijke activiteiten etc. Technisch kan het, maar vooralsnog zien we dat genetisch niet terug. Het lijkt er eerder op dat door het straffe beheer in oa wit rusland, CEW eerder oostwaarts trekken, dan omgekeerd (source-sink / bron-put). Ter aanvulling, het zou maar zo kunnen dat ook binnen CEW er een kleinere effectieve populatieomvang gaat ontstaan als de AVP anti zwijnen hekken op de grens ook beperking van effectieve uitwisseling tussen west polen en DE tot gevolg hebben. Iets waar [redacted] wel zorgen over heeft.

- Vraag: Dat onderzoek van [redacted] gaat over meer dan alleen genetica, er is bijvoorbeeld ook gekeken naar verspreidingsmogelijkheden en het is op zijn minst zeer waarschijnlijk te noemen dat migratie heeft opgetreden dus samenvoeging van deelpopulaties. Had dit niet nadrukkelijker onderdeel moeten zijn van de factfinding?

zie hierboven

- Vraag: Kan je een aanbeveling doen hoe we daar meer zicht op kunnen krijgen, dus of en zo nee wanneer sprake is van voldoende migratie om aan de noordoostzijde van verbonden populaties te spreken.

Poeh, die vindt ik lastig. Ik heb het idee dat het CEwolf consortium daarin goed voorziet (het Szewczyk artikel is daar een resultante van: een wetenschappelijke beschouwing van de huidige status. Doordat binnen CEwolf meer DNA data beschikbaar is, kon deze verfijning gemaakt worden tov GULA 2020 artikel). Door DNA monitoring zal worden vastgesteld of er structureel DNA van niet CEW dieren in de CEW populatie opduikt; zie Alpine wolf in Brabant etc. Parallel met wat in NL met otter doen: zien we al versmelting met Duitse otters (en dat gebeurt incidenteel, echter nog geen enkele 'hybride' NLxDL otter in NL aangetoond....).

Hopelijk geeft dit een eerste antwoord op je vragen. Ik ben op deze thema's niet de expert, maar als er een wens is dat gedegener uit te werken stel ik voor die vraag concreet uit te zetten. Nu vlak voor de kerst is het hier alle hens aan dek om eea af te krijgen :-).

Hartelijke groet, [redacted]

Regards, [redacted]

Wageningen Environmental Research (WENR)

Animal Ecology Team

P.O. Box 47, NL-6700 AA Wageningen

The Netherlands

Phone: +31 [redacted]

Mobile: 0031 (0)6 [redacted]

E-Mail: [redacted]@wur.nl

Internet: <http://www.wur.nl/nl/Expertises-Dienstverlening/Onderzoeksinstituten/Environmental-Research.htm>

[De wolf terug in Nederland : Een factfinding study - WUR](#)

<https://www.wur.nl/nl/Dossiers/dossier/Wolven-1.htm>

<https://www.wur.nl/nl/Dossiers/dossier/Wilde-hoefdieren.htm>

<https://www.wur.nl/nl/Dossiers/dossier/Otters.htm>

<https://www.wur.nl/nl/product/Secties-op-wilde-fauna.htm>

0000000345

From: [redacted]@ gelderland.nl>

Sent: vrijdag 10 december 2021 13:50

To: [redacted]@wur.nl>

Cc: [redacted] / Studio Wolverine <info@studiowolverine.com>

Subject: Gunstige staat van instandhouding voor de Europese wolvenpopulaties

Dag [redacted]

Ter voorbereiding op het nieuwe interprovinciale wolvenplan ben ik me wat verder aan het verdiepen op het vraagstuk van de gunstige staat van instandhouding van de Europese wolvenpopulaties.

De factfinding zegt daarover dat de grootte van de populatie die vereist is om genetische diversiteit te behouden één van de helderste en objectiefste criteria is. Conclusie factfinding: Geïsoleerde populaties die bestaan uit meer dan 1.000 roedels zijn volgens internationale criteria niet in gevaar. Momenteel bedraagt de Centraal-Europese wolf-populatie (CEW) ongeveer 300 roedels, wanneer de 1.000 wordt bereikt is niet duidelijk maar zal voor 2040 zijn met het huidige tempo. De 1.000 roedels vertalen zich overigens naar 2.000 volwassen wolven.

Verder lees ik dat wanneer meerdere deelpopulaties verbonden zijn je dit bij elkaar kunt/moet optellen. Er moet dan sprake zijn van ten minste 1 effectieve migrant per generatie (Spieth /Hössjer) of beter nog 5 tot 10 bij een inteelt deelpopulatie zoals in Zweden (Hoban).

- Vraag: Hoe moet je dat lezen, 1 migrant per generatie. Is dat gezien 1 reproductiefrequentie van 1 per jaar ook 1 migrant per jaar?

Voor de beoordeling wanneer de deelpopulaties zijn verbonden is voor Nederland van belang het moment waarop sprake is van effectieve migratie vanuit de Alpiene populatie aan de zuidwestkant en vooral de Baltische populatie aan de noordoostkant. Ik laat de Karpaten even buiten beschouwing.

- Vraag: Zijn er niet al voldoende aanwijzingen dat de CEW aan de oostzijde uitwisselt (over en weer) met de Baltische deelpopulatie?

Op dat punt mis ik bij nader inzien wat achtergronden in de factfinding en dan in het bijzonder de verwijzing naar de studie daarover van Gula uit 2020. Gula e.a. (Wildlife Biology 2020: wlb.00505) concludeert dat wolven die de laaglanden aan elke kant van de Vistula-rivier bewonen, tot dezelfde populatie behoren, een vergelijkbare staat van instandhouding hebben en als dezelfde beheereenheid moeten worden behandeld. De wolven aan de oostkant worden (ook in de factfinding) tot de Baltische deelpopulatie gerekend, de wolven aan de westkant tot de CEW, mijn conclusie is dan dat de betreffende deelpopulaties al zijn verbonden als er ook effectief sprake is van migratie.

[NB: Wisla en Wistula betreft dezelfde rivier, zie rode lijn op het ingevoegde kaartje, voor jou geen nieuws]

In dat onderzoek van Gula is (1) de herstelfase aan elke kant van de Wisla vergeleken, (2) de geschiedenis van het voorkomen van wolven in West-Polen na de uitroeiingscampagne van 1955-1975 onderzocht, (3) verspreidingscorridors, verspreidingsafstanden en genetische gegevens geëvalueerd op bewijs van een mogelijke isolatie van de twee vermeende populaties, en (4) habitatkenmerken in Polen aan elke kant van de Wisla vergeleken.

Wat ik wel terugzie in de factfinding is de ogenschijnlijke reactie daarop van Szewcyk et al. (waaronder [redacted]) uit 2021 (Wildlife Biologie WLB-00809). Daarin wordt specifiek ingezoomd op de gedane aannames door [redacted] met betrekking tot genetica. Voor mij te technisch maar in mijn woorden; het genetisch onderzoek zou te smal zijn om te pleiten voor het beschouwen van de Baltische en CE-wolvenpopulaties als één managementeenheid. [redacted] wordt aangehaald in de bijlage dus in de cc meegenomen.

- Vraag: Dat onderzoek van [redacted] gaat over meer dan alleen genetica, er is bijvoorbeeld ook gekeken naar verspreidingsmogelijkheden en het is op zijn minst zeer waarschijnlijk te noemen dat migratie heeft opgetreden dus samenvoeging van deelpopulaties. Had dit niet nadrukkelijker onderdeel moeten zijn van de factfinding?

Ik vind het van belang omdat het straks voor de beleidsdiscussies van belang is om inzicht te hebben over verbondenheid van de deelpopulaties.

- Vraag: Kan je een aanbeveling doen hoe we daar meer zicht op kunnen krijgen, dus of en zo nee wanneer sprake is van voldoende migratie om aan de noordoostzijde van verbonden populaties te spreken.

In afwachting van je reactie en als je er niet aan toe komt hoor ik het natuurlijk ook graag.

Met vriendelijke groet,

026 [redacted] sms of whatsapp 06 [redacted] | [@gelderland.nl](mailto:[redacted]@ gelderland.nl) | www.gelderland.nl
werkdagen: [redacted]

